כח: אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

שורייני דעינא בליבא תלו. פי׳ה מאור העין (מ) תלוי בטרפסי דליבא ולי נראה באוכנתא דלבא תלו כלומר ראיית העין תלוי בהכנת הלב שורייני בש״ן כמו ת״ל קוריי בקמ״ץ מלשון סייר נכסיה (במדבר כד) משורנו ולא קרוב (חולין קה.) באוכנתא (מ) בכי״ת לשון הכנה כדאמרינן במרכבה (מגילה כד:) באוכנתא דליבא הוי חזי:

חמימי לעקרבא וקרירי לזיבורא וחילופא סכנתא. מכאן פי׳ מ״ר״י הא דאמרינן בפ״ק דחגיגה (דף ה.) ומצאוהו רעות רבות וצרות כגון זיבורא ועקרבא שמייסה צרות זו לזו שא״א לעשות לו כח תמימי ולא קרירי ולא כ״כפ״ה שפירש שעושות לו הכנה צרות ולפירושו קשה מה היה לו להזכיר הלו יותר מהאחרות: שני

בפיקעא אורי ליה רבי אמי ואמרי לה רבי אסי אורי ליה ליתי שב ביני אהלא [1]תולנא וצייר ליה בחללא דבי צוארא וליכריך עיליוה נירא ברקא וטמיש ליה בנטפא חיורא וליקליה ובדר ליה עיליוה אדהכי והכי ליתי קשיתא דאסנא לינח פיקעא להדי פיקעא וה״מ פיקעא עילאה פיקעא תתאה מאי לייתי תרבא דצפירתא דלא אפתח וליפשר ולישדי ביה ואי לא לייתי תלת טרפא קרא דמייבשי בטולא וליקלי וליבדר עיליוה ואי לא [2] לייתי משקדי חלזוני ואי לא מייתי משח קירא ולינקוט בשחקי דכיתנא בקייטא ודעמר גופנא בסיתווא רבי אבהו חש באודניה אורי ליה ר׳ יוחנן ואמרי [3] ליה בי מדרשא מאי אורי ליה כי הא דאמר אביי [4]אמרה לי אם לא איברי כולייתא אלא לאודנא ואמר רבא אמר לי מניומי אסיא כולהו שקיינו קשו לאודנא לבר ממיא דכולייתא לייתי כולייתא דברחא קרחא וליקרעיה שתי וערב ולינח אמללא דנורא והנהו מיא דנפקי מיניה לישדינהו באודניה לא קרירי ולא חמימי אלא פשורי ואי לא לייתי [5] תרבא דחיפושתא גמלניתא וליפשר ולישדי ביה ואי לא למלייה לאודניה מישחא וליעבד שב פתילתא דאספסתא וליתי שופתא דתומא וליתוב ברקא בחד רישא וליתלי בהו נורא ואידך רישא מותבא באודנא וליתוב אודניה להדא נורא ויזדהר מזיקא ונישקול חדא וננח חדא לישנא אחרינא ואי לא לייתי שב פתילתא ביקרא ושייף ליה מישחא דאספסתא ונייתי חד רישא בנורא וחד רישא באודניה ונשקול חדא וננח חדא ויזדהר מזיקא ואי לא [6] לייתי אודרא דנדא דלא משקיף וננח בה ולתלייה לאודניה להדי נורא [7]ומיזדהר מזיקא ואי לא לייתי גובתא דקניא עתיקא בר מאה שנין [7]ולימלחיה מילחא גללניתא ולקלי ולידבק וסימנך רטיבא ליבשתא ויבשתא לרטיבא אמר רבה בר זוטרא אמר רבי חנינא [8]מעלין אזנים בשבת תני רב שמואל בר יהודה ביד [9]אבל לא בסם איכא דאמרי בסם אבל לא ביד מ״ט מזריף זריף אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת סבור מיניה הני מילי הוא דשחקי סמנין מאתמול אבל משחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים לא א״ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא מיני׳ דרב יהודה אפילו מישחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים מותר רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת אמר להו רב שמואל בר יהודה מאן ציית ליהודה מחיל שבי לסוף חש בעיניה שלח ליה שרי או אסיר שלח ליה [10]לכ״ע שרי לדידך אסיר וכי מדידי הוא דמר שמואל היא [11] דהיא אמתא דהואי בי מר שמואל דקדחה לה עינא בשבתא צווחא וליכא דאשגח בה פקעא עינא למחר נפק מר שמואל ודרש עין שמרדה [9]מותר לכוחלה בשבת מאי טעמא דשורייני דעינא באוכנתא דליבא תלו כגון מאי [10]אמר רב יהודה כגון רירא דיצא דמא דימעתא וקידחא ותחלת אוכלא לאפוקי סוף אוכלא ופצוחי עינא דלא אמר רב יהודה זיבורא ודחרזיה סילוא וסמטא ודכאיב ליה עינא ואתי עיליוה אישתא כולהו בי בני סכנתא חמה לחמה [11] וסילקא [12]לצינא וחילופא סכנתא חמימי לעקרבא וקרירי לזיבורא וחילופא סכנתא חמימי לסילוא וקרירי להספניתא

מוליאה לה ורפואות של יבש כגון גובתא דקניא ומילחא גללניתא לאודנא רטיבא המוליאה לה: **מעלין אזנים.** גידי אזנים פעמים שיורדין למטה ומתפרקין הלמיים וצריך להעלותן ויש סכנה בדבר: **אבל לא בסם.** הוחיל ואפשר ביד. [9]עושה מכוכה ויש חילוי שבת יותר אבל קשירת סם אין שם חילול דאורייתא: **שמרדה.** שרוצה לצאת כאדם המורד ויולא: **אבל משחק ואיתויי דרך רשות הרבים לא.** דלאו סכנת נפשות אלא סכנת עוורון: **אפילו משחק ואיתויי כו׳.** כדאמרינן לקמן שורייני דעינא דליבא שאתה אסכת ונערעת על דברי: **וכי מדידי הוא.** מדעתי הייתי אומר דבר זה שמתת על ידי: **דמר שמואל היא.** ממנו קיבלתיה: **דקדחה.** אשלפי״ר לשון ריקדות אש (ישעיה סד) תמימות: ה״ג **מוסר לכוחלה בשבת מ״ע שורייני דעינא באוכנתא דליבא תלו: כגון מאי.** על איזה חולי העין מחלנין שבת: **רירא.** נוטפת עינו רירא בלע״ז קלייר״א: **דילא.** אישפונג״ט לשון נעילה ותחיבה: **קדחה.** תמימות: **תחלת אוכלא.** בתחלת החולי: **סוף אוכלא.** שכבר נתרפא ועדיין קודחת מעט: **ופצוחי עינא.** שבא לכוחלה כדי להאיר מראית עינו: **זיבורא ודחרזי׳ סילוא וסימטא וכאב עינא ודאתי עליה אישתא כולהו בי בני סכנתא.** מי שיש עליו אחת מאלה שנשכתו נחשת או שנתחב קוץ בגשרו דמרזיה לשון מתרזחות של דגים (נ״מ כא.) סילוא קוץ או שיש עליו סימטא קלו״ג וכגון במרחץ נאחת מכל אלה סכנתא היא: **חמה לחמה. א״ל** נגון יפה לחולי חמה: **וסילקא.** תרדין: **לזיקא.** לשחפת לונגה: **וחילופא סכנתא.** לפי שהלגון מוסיף עליו קור והתרדין ממתמין: **חמימי לסילוא.** צריך לשכות המכה בחמין והא דאמרינן לעיל סילוא בי בני סכנתא היינא דרחין כל גופו בי בני שמחמם כל גופו:

מוספניתא

עריין לא ילדה: ר׳ אבהו חש באודניה אורי ליה ר׳ יוחנן מייא דכוליתיה דברחא נקרעיה שתי וערב ליניהיה אמללא דנורא והנהו מיא דצילי מינה לא קרירי קרירי ולא חמימי חמימי אלא פשורי דלא איברי כוליתא אלא לאודנא: א״ר חנינא מעלין אזנים בשבת. תני רב ושמואל ביד אבל לא בסם. איכא דאמרי בסם ביד מדוקן זריף כלומר נגיעת היד קשה היא ושורפת: אמר [רב זוטרא בר טוביא] משמיה דרב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת. ואסיקנא אפילו מישחק סממנין בשבת ואייתויי דרך רשות הרבים שרי: רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבתא וכו׳. דרש מר שמואל עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת דסכנה היא דהא הזיא אמתא בי מר שמואל דקדחה לה עינא צווחה צווחה בשבת ולא אשגח בה חד ופקעא עינא והני מילי בתחלת אוכלא כגון רירא דיצא דמא ודמעתא וקידחא פי׳ מורדת ריר וכואבת כאילו נרעין דבר בעינא ואתי דמא ודמעתא ומעלה חמות כדכתיב כי אש קדחה באפי וגו׳ והוא בתחלת אוכלא מחללין עליה השבת אבל בסוף אוכלא ופצוחי עינא לא: אמר רב יהודה מי שהכהו זיבורא וכן מי שיש לו כאב עין וכן מי שהקיז דם לכל אלו הדברים להכנס בבית מרחץ סכנה היא. חמא לחמא פי׳ וסילקא לזיקא. מי שעקצו עקרב ראוי להאכילו דברים חמים ומי שהכהו זיבורא ראוי להאכילו דברים קרים וחילופא סכנה

עין משפט נר מצוה

מז א ב מיי׳ פ״ב מהלכות שבת הלכה י׳ וסכ״ל הלכה לא סמג עשין סה טושע״ח א״ח סימן שכח סעיף מג (וכתב אלפס שבת פ״ל דף מג. וכסה הענין):

מז ג מיי׳ שם פ״ב הלי ד טושע״ע שם סע״מ:

מוסף רש״י

רירא. שטופה ריר בש״ל וכולא שקורין קלי״ל בלע״ז שהוא שוה ריר שמגליד תמיד (ביצה כב.). דיצא. פי׳ שנוקב כמו ממנו כמו (חולין לג.) דן ביה מידי (ביצה שם). דמא. שנקר״ל (שם). דימעתא. מדמעת תמיד (שם). וקידחא. לשון קדחה כאפי, שורפת, וכיון שקורין פיקקלפי״ר (שם). ותחלת אוכלא. תחלת החולי של כל אלו (שם). סוף אוכלא ופצוחי עינא. שקרוב להתרפאות הוא ואינו מוחל אלא לכניס מאורו (שם).

שיין לעמוד הבא

ותרדין. בלו״ן (ברכות נז:). ומי סיסין. תבשיל של פולפ״ל (שם ומד:). והרת. ולירי״ל שהולך עלה בו (שם מד:) שהשליל הכובד (שם נז:). ויותרת הכבד. ליינר״ם של כבדה (שם). ושחלים. מין מאכל (ביטין נז.). ותבלחת. פס מגלה (ברכות נז:). שפוד שפחות וגומות. אלו אנש אלמות רב מלכיו אמרן ולא רב מלכות, מפני שאמומיהן דומין זה לזה ויש שמתליפין אמוטה של זה בשל זה, נתנו כהם סימן לפדר הסמוטות (ביצה כח.). שפוד. כפ׳ אין לדין (גיטין כח:) שפוד שאלו בו בשר אמור בעלמלו, ל״ר מלכיו ל״ר אחת ושומנו ומיתתו בקרן זוית, והיינו שמעבחת, דעיליה מילחא דאמרינא אמרה (מכות כא.). שפחות. מעגה היא כפ׳ אלפ״ם (כתובות עט:) ר״ת אומר אפילו הכניסה לו מתה וכו׳, אמר רב אחא מלכיו ל״ר אחת בר אחבה הלכה בר״ל, והיינו משנה, דאמרינ״ן קלי ולא קאמר מילחא לאחי נפשה (שם). גומות. נמדה בגמ׳ סימן (נב.) כי מלכו אמר רב הוא שהי שערות שאמרו צריך שיהא נעוקרן גומות, רב מלכיו אמר רב אחא בר אחבה גומות אע״פ שאין בו שערות (שם). בלוריות. כפ׳ אין מעמידין כי והיינו מתניתא (שם). אפר

רבינו חננאל

ההיא נקראת סקוטלי. פי׳ פרונקא שליח להודיע להוהר וכבר פרשנוהו בכמה מקומות. פי׳ חש בפיקעא מלשון בקיעה והיא פיקא כלו׳ מקום שנבקע בתתחתניות של אדם. לכודה פי׳ רוח שאוחזת האשה אחרי לידתה נקרא כודא. אברתא ברוש. קשייתא דאסנא פי׳ גרעינים של סנה. צפירתא דלא אפתח צפורת שלא נפתחה רחמה כלומר

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ליתי משקדי חלזוני. נ״ב בערוך ערך משקד נודם משקדי וכ״ל פירושו: (ב) שם ואמרי לה כי מדרשא: (ג) שם תרבא דחיפושתא. נ״ב תולעת שמוכה ועין בערוך: (ד) שם ליתי חודרא דגלא. נ״ב ס״ל דגדא ועין בערוך: (ה) שם דהרהיא אמתא: (ו) שם וקילקא לינא. נ״ב ס״ל לזיקא וכן בערוך ופי׳ תרדין לרוח שהיא בכרסו של אדם ע״כ: (ז) רש״י ד״ה שופתא דתומא בית יד של שוס וכן עלן. נ״ב אבל בפרק תולין משמע שהיא אמצעי של שוס וכן פרש״י ע״ש דף קמ: (ח) תוספות ד״ה שוריני ואר״ת מאור העין מעורין ואחוזין בטרפסי הלב בלוכנתא כל״ל: (ט) בא״ד סיר נכסיה באוכנתא. נ״ב ובמסכת נדה דף כ ע״ב איתא כתוני דלבא יתבי ותוכנא הוא תרגום של חדר ר״ל חדר הלב והוא נכון:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) רש״י ד״ה חמה לחמה. נ״ב ע״י בערוך ערך חם וממנו לקח רש״י פירושו ומשמע שם דברים חמת נחלי״ף לנפוף:

לעזי רש״י

פיג״א. פי׳ הטבעת.
ליצ״א. ניר.
בוטונ״ש [בס״א]. פירות ורד-הבר.
לומ״ץ. חילזון ערום.
אישקבו״ט. חיפושית.
קרוקי״ם. חיפושית (בסלאווית).
הניטוד״ן. שחורות (מין חיפושית).
ליצ״א. ניר.
פולליי״ר. צבע סגול.
שליומ״א [שי״ל יומ״א]. מלח הסלע (כגון מלח פרובינס).
אשלפי״ר [אישקלפי״ר]. להתחסם, ללקות בדלקת.
קצ״ר״א [קצ״ר״א]. ליחת העינים.
אישפונג״ט [אישפונגי״ט]. כאבים נוקבים.
קלו״ג. נפיחות.

מסורת הש״ס

(א) תוספתא. יעב״ן, [קדושין לא: וס״ג].
(ב) ולהדר יעב״ן.
(ד) ולימליה. (ס) [שבת קכד:], (ו) ביצה כב., (ז) [ניר׳ הערוך בערך חס ז׳ ליקח ומי׳ רש״י ד״ה ליקח נראה שגרסתו ר״ב היה כן], (ח) [נ״ל פי׳], (ט) כפ״ל: כוטוני״ם, (י) [שמות מח], (כ) בשבט. יעב״ן, (ל) [עי׳ רש״י יבמות עו. ד״ה מזרף זו״ר], (מ) [מהגיגה ה. מתנו זה כשם ר״ת], (נ) [עי׳ פירוש רש״י שלפנינו בתגיגה שם מהב מש״ה נקט אינולא ועקרבא דאמרינן במסכת ע״ז חמימי לעקרבא וכו׳ והיינו כפי׳ ר״י דהכא],

(א) גמ׳ ליתי משקדי חלזוני. נ״ב בערוך ערך משקד נודם משקדי וכ״ל פירושו: (ב) שם ואמרי לה כי מדרשא: (ג) שם תרבא דחיפושתא. נ״ב תולעת שמוכה ועין בערוך: (ד) שם ליתי חודרא דגלא. נ״ב ס״ל דגדא ועין בערוך: (ה) שם דהרהיא אמתא: (ו) שם וקילקא לינא. נ״ב ס״ל לזיקא וכן בערוך ופי׳ תרדין לרוח שהיא בכרסו של אדם ע״כ: (ז) רש״י ד״ה שופתא דתומא בית יד של שוס וכן עלן. נ״ב אבל בפרק תולין משמע שהיא אמצעי של שוס וכן פרש״י ע״ש דף קמ: (ח) תוספות ד״ה שוריני ואר״ת מאור העין מעורין ואחוזין בטרפסי הלב בלוכנתא כל״ל: (ט) בא״ד סיר נכסיה באוכנתא. נ״ב ובמסכת נדה דף כ ע״ב איתא כתוני דלבא יתבי ותוכנא הוא תרגום של חדר ר״ל חדר הלב והוא נכון:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com